

212.

1376

7

1376

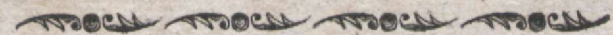
1376

1376

212, 8.

U u ʒ A B D

R a m a t.

A a b d e g h i
j k l m n o p

r ʒ s t u w.

A B D E G H I J K L
M N O P R S T U W.

Tähhed mis Kirjotajad pruſiwad:

a b d e g h i j k l m n
o p r s t u ä ö ü.

A B D E G H I J K L
M N O P R S T U W.

Talliñnas,
trükkitud Gresseli kirjadega.

1809.

1376

	a,	e,	i,	o,	u.	
aa,	ā,	āā,	āē,	ai,	au.	
ee,	ea,	eā,	ei.			
ii,	iu.					
oo,	ō,	ōō,	ōē,	oi,	di,	ou.
uu,	ū,	ūū,	ūi.			

Ab,	eb,	ib,	ob,	ub.
ba,	be,	bi,	bo,	bu.
da,	de,	di,	do,	du.
ad,	ed,	id,	od,	ud.
ge,	ga,	gi,	go,	gu.
eg,	ag,	ig,	og,	ug.
hu,	he,	ho,	ho,	hi.
uh,	eh,	oh,	ah,	ih.
fo,	fa,	fe,	fu,	fi.
of,	af,	ef,	uf,	if.
li,	lu,	la,	lo,	le.
il,	ul,	al,	ol,	el.
em,	am,	im,	om,	um.
me,	ma,	mi,	mo,	mu.
na,	ne,	ni,	no,	nu.
an,	en,	in,	on,	un.
pa,	pe,	pi,	po,	pu.
av,	ep,	ip,	op,	up.
ra,	re,	ri,	ro,	ru.
ar,	er,	ir,	or,	ur.
sa,	se,	si,	so,	su.
as,	es,	is,	os,	us.

ta,	te,	ti,	to,	tu.
at,	et,	it,	ot,	ut.
wa,	we,	wi,	wo,	wu.
aw,	ew,	iw,	ow,	uw.

Naš, aast, aaf.
 ab=bi, ab=bi=mees, ad=der.
 āār, āb=ba rik, ār=ra, aeg, ais, af=fen, al=la.
 alw, am=met, an=de, arm, ar=ro, ar=wa=ma=
 ea, ed de=fi, ees, eg=ga, ei, efs, el=lo, en=ne.
 ja, jā=ār, jālg, jāl=le, jā=ma, jān=nes.
 jālg, jān=no.
 id da, ig=ga=ne, ib=bo, ik=ka, il=la, ilm, im=me.
 in ni=men=ne, in=gel.
 idg gi, idl le, jooks=ma, joon, joud, jou lo.
 irš, is=sa.
 jub=ba, jub he=ta=ma, jub=tu=ma.
 jūn=ger, jūl ga, Jūm=mal, jū=re, jūt=lus.
 jū=us, iw=wad.
 od da, od der, ō, ō=āl, ōht, ōts, ōi=ge, ō=ful.
 ōl=lut, ōm=blik, ōn, ōp ve=tus, ōh ha=fas.
 oi=naš, ofs, o=las, om=ma, ool=med, or=jas.
 os sa, ots, ost=ma, oue, oum, o=wa=ma.
 ub=ba, ud=do, uh hes, uh fe, uh=hek=sa.
 ūh=te, ūlg, ūl=le, ūm=ber, ūl=lu=ma, ūm=be.
 un=ni, ufs, uul.

Pūh=hi=kes=sed Op=pe=tus=sed.

Ar=ra te kur=ja, sūis sūn=nu=le ei sūn=
 ni ka kur=ja.

Kui sa no-relt moist: lik ol-led, siis saad
sa Wan-nu-ses tar-gaks in-ni-mes-seks.

Mit-te üks pääw pe-ab mõ-da min-ne-
ma, et sa mit-te tar-ge-maks ei sa.

Ar-ra ol-le mit-te laisk sel-le as-ja sees,
mis sa pe-ad teg-ge-ma, waid ku-le om-
ma õp-pe-ta-ja San-nad.

Mis sa tän-na jou-ad teh-ha, sed-da
ei pe-a mit-te hom-seks jät-ma.

Ei sa pe-a is-se war-ras-ta-ma, eg-ga
sest wait ol-le-ma, kui tei-sed on war-
ras-tand.

Kes, mis ta lai-nand ehk mis ta leid-
nud, ei an-na jäl-le tag-ga-si, se on war-ras.

Üks hea laus ar-mas-tab ning au-
us-tab om-mad wan-ne-mad, ning sa-ab
neist jäl-le ar-mas-tud.

Üks kur-ri ja san-na-kuul-mat-ta laus
kur-was-tab om-mad wan-ne-mad ning
sa-ab teis-test in-ni-mes-test põlg-tud.

Rä-gi tõt, ning kui sa ol-led ek-sind,
siis tun-nis-ta sed-da ül-les.

Õn-nis on se, kes teis-te ek-si-tus-te
lää-bi tar-ge-maks sa-ab.

Ar-ra riid-le mit-te, ning ärra mak-sa
mit-te kur-ja kur-ja-ga, eg-ga Sdi-ma-
mist Sdi-ma-mis-se-ga.

Ar-ra wal-le-ta mit-te, sest kes üks-ford
wal-le-tand, ted-da ei us-ta mit-te en-nam.

Ol-le kei-ki-de in-ni-mes-te was-to lah-
ke ning hel-de me-le-ga.

Alu-us-ta om-ma Is-sa ja Em-ma,
ning ol-le nen-de was-to mur-ri-se-mat-ta
san-na-ku-le-lik.

Mis sa tah-had, et tei-sed in-ni-mes-sed
sul-le pe-a-wad teg-ge-ma, sed-da te neile ka.

Et Lays ei tea üh-te-gi, sest ey ol-le tem-
mal mit-te hää-bi, ag-ga kui tem-ma ei tah-
ha üh-te-gi õp-pi-da, siis saab ta hää-bi siis-se.

Kui wan-nad in-ni-mes-sed rä-gi-wad,
siis ol-le wait, ja ar-ra rä-gi mit-te en-
ne, kui sind küs-si-tak-se.

Kes ei hak-ka aeg-sas-te tõ-teg-gi-aks
sa-ma, se jääb lai-saks ning ei jät-ta ial
sed-da san-ti wi-si mah-ha.

Ol-le tän-no-lik nen-de was-to, kes sul-
le he-ad te-wad, siis hei-de-tak-se ik-ka
ar-mo sin-no peä-le.

Kes kan-na-tus-se-ga tõdd teeb, se woi-
dab keik ar-ra.

Kes teis-te-le auko kae-wab, se lan-
geb is-se siis-se.

Mõt-le ik-ka wiim-se ot-sa peä-le, kui
sa mid-da-gi en-ne-se et-te-wõt-tad,
siis ei te sa ial mit-te kur-ja.

Mei-e Mis-ti Sp-pe-tus-se
wiis Pe-a-tük-fi.

Es-si-men-ne Pe-a-tük.

Jum-ma-la kum-nessi Käs-sust.

Es-si-men-ne Käst.

Min-na ol len se Is-sand sin no Jum-mal. Sul ei vea mit te rei si Jum-ma-laid ol-le-ma min no för-was.

Tei-ne Käst.

Sin-na ei ve-a mitte Jum-ma-la om-ma Is-san-da nim-me il-ma as-ja-ta sub-ho wdt-ma; fest Is-sand ei jät ta ted-da nuht-le-mat-ta, kes tem-ma nim-me kur-jas-te pru-gib.

Kol-mas Käst.

Sin-na ve-ad püh-ha-pä-wa püh-hit-se-ma.

Nel-jas Käst.

Sinna ve-ad om-ma is-sa ja om-ma em-ma au-us-ta-ma, et sin no käs-si häs-ti käib, ning sin-na kau-a el-lad Ma peäl.

Wi-es Käst.

Sin-na ei ve-a mit-te tap-ma.

Ku-es Käst.

Sin-na ei ve-a mit-te ab-bi-el-lo är-ra-rik-ku-ma.

Seits-mes Käst.

Sin-na ei ve-a mit-te war-ras-ta-ma.

Kah-hel-sas Käst.

Sin-na ei ve-a mit-te ül-le-koh-to tun-nis-ta-ma om-ma lig-gi-mes-se was-to.

Üh-hel-sas Käst.

Sin-na ei ve-a mit-te him-mus-ta-ma om-ma lig-gi-mes-se kod-da.

Küm-nes Käst.

Sin-na ei ve-a mit-te him-mus-ta-ma om-ma lig-gi-mes-se naest, sul-last, üm-mar-da-jat, weik-sid, eg-ga muud, mis tem-ma pär-ralt on.

Mis üt-leb nüüd Jum-mal kei-kist neist, sin-nat-sist käs-ku-dest?

Tem-ma üt-leb nen-da: Min-na se Is-sand, sin-no Jum-mal, ol-len üks wäg-ga wih-ha-ne Jum-mal, kes wan-ne-mat-te pat-to nuht-leb las-te kär-te kol-man-da-mast ning nel-jan-da-mast põl-west sa-dik, kes mind wih-ka-wad. Ag-ga nei-le, kes mind ar-mas-ta-wad ja min-no käs-sud ve-a-wad, teen min-na he-ad tuh-han-dest põl-west sa-dik.

Tei-ne Pe-a-tük.

Püh-hast Kris-ti-Us-sust.

Es-si-men-ne Op-pe-tus:
Lo-mis-sest.

Min-na us-sun Jum-ma-la se Is-sa, kei-ge-wäg-ge-wa-ma tae-wa ning Ma Po-ja Is-se.

Tei-ne Op-pe-tus:

Ar-ra-ün-nas-ta-mis-sest.

Min-na us-sun Je-sus-se Kris-tus-se Jum-ma-la ai-no Po-ia mei-e Is-san-da

sis-se, kes vüh-hast Bai-must on sa-dud,
il-ma-le to-dud neit-sist Ma-ri-ast, kan-
na-ta-nud Pont-si-us-se Pi-lä-tus-se al-
ris-ti peä-le po-dud, sur-nud ja mah-
ha-ma-e-tud, al-la läi-nud pör-go-hau-da,
kol-man-da-mal pä-wal jäl-le ül-les-tous-
nud sur-nust, ül-les-läi-nud tae-wa, is-
tub Jum-ma-la om-ma kei-ge-wäg-ge-wa-
ma Is-sa par-re-mal kael, seält tem-ma
tul-leb koh-but moist-ma el-la-wat-te ja
sur-nut-te peä-le.

Kol-mas Öp-pe-tus:

Püh-hit-se-mis-sest.

Min-na us-sin püh-ha Bai-mo sis-
se, üht püh-ha ris-ti-kog-go-dust, vüh-
ha-de os-sa sa-mist, pat-tu-de an-deks-
and-mist, lih-ha ül-les-tous-mist ning
ig-ga-west el-lo. A-men.

Kol-mas Pe-a-tük.

Püh-hast Is-sa mei-e Pal-west.

Is-sa mei-e, kes sa ol-led tae-was, püh-
hit-se-tud sa-go sin-no nim-mi, tul-go
mei-le sin-no riik, sin-no taht-min-ne
sünd-ko kui tae-was, nen-da ka Ma peäl,
mei-e ig-ga-pä-wast lei-ba an-na mei-le
tän-na-pääw, ja an-na mei-le an-deks
mei-e wöl-lad, kui mei-e an-deks an-na-
me om-ma wöl-g-las-te-le, ning är-ra sa-
ta meid mit-te kir-sa-tus-se sis-se, waid

peäs-ra meid är-ra sest kur-jast; sest
sin-no pär-ralt on se riik, ning se wäg-
gi, ning se au ig-ga-west. A-men.

Nel-jas Pe-a-tük.

Püh-hast Mis-mis-sest.

Mis on Rist-min-ne?

Rist-min-ne ev ol-le mit-te pal-jas wes-
st, waid üks ni-sug-gu-ne wes-st, mis
Jum-ma-la käs-kus on seä-tud, ja Jum-
ma-la san-na-ga üh-te-van-dud.

Mis Jum-ma-la san-na se on?

Kui mei-e Is-sand Je-sus Kris-tus üt-
leb: Min-ge ja öp-pe-ta-ge keik rah-wast,
ja ris-ti-ge neid Jum-ma-la se Is-sa, ja
se Po-ia, ja se püh-ha Bai-mo nim-mel.

Wi-es Pe-a-tük.

Püh-hast Al-ta-ri Saak-
ra-men-tist.

Mis on Al-ta-ri Saak-ra-ment?

Se on mei-e Is-san-da Je-sus-se Kris-
tus-se tös-si ne ih-ho ja wer-ri, lei-wa ja
wi-na al mei-le ris-ti-rah-wa-le sü-a ja
ju-a, Kris-tus-sest en-ne-sest seä-tud.

Kus se on kir-jo-tud?

Nen-da kir-jo-ta-wad need püh-had
E-wan-ge lis-rid: Mat-te-us, Mar-kus,
Lu-kas ja se püh-ha Pau-lus:

Mei-e Jē-sand Je-sus Kris-tus sel d:
sel, mil ted-da är-ra-an-ti, wot-tis lei-
ba, tän-nas, nur-dis ja an-dis om-
ma Jüng-rit-te-le, ja üt-les: wot-ke,
sō-ge, se on min-no ih-ho, mis tei-e eest
an-tak-se, sed-da tehke min-no mäl-les-
tus-seks.

Sel-sam-mal kom-bel wot-tis tem-ma
ka kar-ri-ka pär-rast dh-to-sōma ae-ga,
tän-nas ja an-dis om-ma Jüng-rit-te-le
ja üt-les: jo-ge keik seält fest, se-sin-na-
ne kar-ri-kaš on se uus seä-dus min-no
wer-re sees, mis tei-e ja mit-me eest är-
ra-wal-la-tak-se wat tu-de an-deks-and-
mis-seks: sed-da teh-ke, ni mit-to-kord,
kui tei-e fest jo-te, min no mäl-les-tus-seks.

Mitte ükspäinis ma rahwa, waid Saks-
te seas on paljo, kes arwawad ning usk-
wad, kontid ning näggud ehk pinajad
ollewad, agga kui tühjad need on, pea-
te müüd nähha sama.

Uhhel arstil olli wägga paljo kontid
innimestest ning ellajattest ommas kam-
bris; sest arstid pruukiwad neid, et nemmad
doppiwad innimesse ihho diete tuundma,
kuida se on ehitud. Müüd sesamma
arst läks üks kord Kirriko-aeda ja lei-
dis, kus uut hauda tehti, innimesse ter-
we pea-luud: Temma wöttis sedda enne-
sega foio ning panni sedda laua peäle enne-

se kambri. Temma verre-neitsit ei olnud
foggone sega rahhul, sest temma piddi
igga homiko, kui arst ei olnud mitte kod-
do, wodi illestegqema ning Kambri püh-
kima. Sewärrast vallus temma arsti, et
ta piddi sedda Surno-pea teise kohra pan-
nema. Arst naeris tedda ja ütles: olle
rahhul ja ärra karda ühtegi. Monda
päwa pärrast olli arst haige peäle wäl-
ja läinud. Kui ta müüd jälle foio tulli,
siis näggi ta emalt, ennese foia ees,
paljo innimesi koos, kes afnade läbbi
waatsid. Ta ei woind foggone arwa-
da, mis se piddi tähhendamata ning tõttis
liggimale müüna. Temma perremees,
kes ukse ees seists, kistsendas jo kau-
gelt ta wasto: et waatke, mis karrin siin
on! Kui teie sedda pea-lu ei sada
minno ellomaiast ärra, ei ma siis en-
nam kannata, et teie siin ellate, waatke,
kuida se Surno-pea laua peält mahha
kargand ning jooseb siin ümber kaksipid-
di pormando peäl. Neitsit olli nenda
kohkund, et ta surno wiisil mahha kuf-
tus. Arst näggi sedda keik tõesti olle-
wad ja ei woind arwada, mis luggu
se piddi ollema. Agga ühhe korraga näggi
ta mustat hända silma aukust wälja rip-
pumas. Müüd ta wöttis agga sedda
pea-lu illes, ja näitis perremehhele
ning teistele, mis läbbi se olli ellawaks

sanud. Rot olli kartusse parrast siise
 pöggend, ja ei ossand jälle aukust wäl-
 ja: separrast ta jooksis seal sees ümber,
 ning et se pea-lu wägga kerge olli, siis se
 piddi ka ümberjooksma. Teised naersid
 sedda asja, ta teised ommeti arwasid, et
 se piddi kurri waim ollema, ehk kül
 arst tedda tappis nende nähhes.

Üks Praua, kes ifka kiddy, piddi en-
 namiste wodis maas ollema. Temmal
 olli abbiks üks wanna naene, kes wägga
 ebbausklik olli, ja kes selleparrast ühte-
 puhko tontid näggi. Ühhel ösel, kui
 waggus asst olli, kuulsid möllemad üht
 kanget Kopputamist ukse ees. Se wan-
 na kohkus nenda ärra, et ta hakkas kis-
 sendama: oh sinna armas jummal! jälle
 üks tont! Praua käsits künalt wdtta,
 ja wadata, kes seal piddi Kopputama;
 agga olleks üks tedda tapnud, siis ta ol-
 leks ommeti mitte läinud, waid ta war-
 rises kui hawaleht. Senni kui Praua
 tedda nomis ja maenitfes ta ebbausku parr-
 rast, sai weel monnikord Kopputumud. Praua
 wihhastras wimaks ning katfus isse ülles-
 tousta ja wadata, mis seal piddi ollema.
 Kui ta ust piddi lahti teggema, siis olli
 middagi seal ees, ning se ei olnud muud

ühtegi, kui se suur Due-Koer, kes ukse
 ette olli mahhalangend ning et Kirbud
 tedda söid, siis süggas ta ennast ja lükkas
 jallaga ukse wasto. Kui niud se Praua
 nenda kartlik ja ebbausklik olleks olnud
 kui se wanna naene, siis olleks se kop-
 putaminne tonti ehk furno-sannumed
 tähhendanud.

Ma ollen weike Lapsoke, ning moistussest
 weel rummal,
 Separrast anna minnule, oh helde ar-
 mas Jummal!
 Üht meelt, mis õige kannatlik, ja südda-
 mest woib leida,
 Kui suur se arm on otsata, mis sa mul
 tahhad anda,
 Kui ma so peäle lodan ka
 Ning teen so tahtmist melega. Amen!

Need Numrid.

üks.	Kaks.	Kolm.	Nelli.	Wiis.	Kuus.	Seitse.
I.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
Kahheksa.	Ühheksa.	Kümme.	Üksteistkümme.			
8.	9.	10.	11.			
VIII.	IX.	X.	XI.			

Kaksteistkümmend Kolmteistkümmend Neli-teistkümmend
 12. 13. 14.
 XII. XIII. XIV.

Viisteistkümmend Kuusteistkümmend Seitseteistkümmend
 15. 16. 17.
 XV. XVI. XVII.

Kahheksateistkümmend. Ühheksateistkümmend.
 18. 19.
 XVIII. XIX.

Kakskümmend. Kolmkümmend. Neli kümmend.
 20. 30. 40.
 XX. XXX. XL.

Viiskümmend. Kuuskümmend. Seitsekümmend.
 50. 60. 70.
 L. LX. LXX.

Kahheksakümmend. Ühheksakümmend. Sadada.
 80. 90. 100.
 LXXX. LXL ehk XC. C.

Kaks sada. Kolm sada. Neli sada. Viis sada. Kuus sada
 200. 300. 400. 500. 600.
 CC. CCC. CCCC. D. DC.

Seits sada. Kahheksa sada. Ühheksa sada. Tuhat.
 700. 800. 900. 1000.
 DCC. DCCC. DCCCC. M.

A B D E G H I J K L
 A B D E G H I J K L

M N O P R S T U W.
 M N O P R S T U W.

a b d e g h i i k l m
 a b d e g h i j k l m

n o p r s s t u w.
 n o p r s j t u w.

Teie leiwa - ja perrewannemad, olge
 Teie leiwa - ja perrewannemad, olge
 õiged ja helded omnia perre wasto!
 õiged ja helded omnia perre wasto!

Kõrda Jummal abbiello lastega
 õnnistab, need kaswatago neid tem-
 ma auuks ja innimeste heaks.

Pea rahho teistega, ning ärra rüü-
 le nendega igga tühja asja pärrast.

Kui olled kassin laps, ja sinus ride polest,
Siis sulle osfa on so taewa-issa holest.

Tõsidsus sind juhhatago, et on õige sinno meel
Tõ ja sanna tunnistago, tru ja puhhas sinno keel

